

Ο άγιος Σπυρίδων ο θαυματουργός Επίσκοπος Τριμυθούντος -Του Καθηγητή Χρήστου Κ. Οικονόμου

/ [Γνώμες](#)

Για το θέμα “Ο άγιος Σπυρίδων ο θαυματουργός Επίσκοπος Τριμυθούντος” μίλησε ο Καθηγητής Χρήστος Κ. Οικονόμου, Πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, τέως Πρόεδρος και Κοσμήτορας του Τμήματος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στην κωμόπολη Ορμήδεια της επαρχίας Λάρνακος, όπου οι εκκλησιαστικές και κοινοτικές αρχές προσπαθούν, με τις ευλογίες του Μητροπολίτη Κιτίου κ. Νεκταρίου, να ανεγείρουν Ναό προς τιμήν του Αγίου Σπυρίδωνος.

Παρακάτω ολόκληρη η ομιλία του Καθηγητή Χρήστου Κ. Οικονόμου:

Ο Άγιος Σπυρίδωνας Επίσκοπος Τριμυθούντος, ο θαυματουργός, είναι ένας από τους σπουδαιότερους Αγίους της Ορθόδοξης Εκκλησίας, του οποίου η μνήμη εορτάζεται στις 12 Δεκεμβρίου. Συνεπώς, η απόφαση της κοινότητας Ορμήδειας, υπό την ευλογία του οικείου Μητροπολίτη Κιτίου κ. Νεκταρίου, και τον συντονισμό του ιερέα πατρός Γεωργίου Κωνσταντίνου, για την ανέγερση ναού στο όνομα του Αγίου Σπυρίδωνα είναι θεάρεστη και ιστορική. Ευχαριστώ θερμά για την πρόσκληση να παρουσιάσω την προσωπικότητα του Αγίου σε αυτή τη σύναξη.

1. Ο βίος του αγίου Σπυρίδωνα

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των πηγών ο άγιος Σπυρίδωνας γεννήθηκε στην Κύπρο, γύρω στο 270 μ.Χ. Ήταν ήρεμος άνθρωπος και περισσότερο αγαπούσε τον βίο της αφιερώσεως. Ωστόσο, υπακούοντας στην επιθυμία των γονέων του, παντρεύτηκε μια πολύ ενάρετη και σεμνή γυναίκα, με την οποία απέκτησε μία κόρη, την οποία ονόμασε Ειρήνη. Φαίνεται ότι ήταν εύπορος, γιατί κατείχε πολλά χωράφια και είχε και δική του ποίμνη. Η ταπεινότητα και η απλότητα του χαρακτήρα του Σπυρίδωνα, τον ώθησαν να ασχολείται με το έργο του ποιμένα, το οποίο δεν εγκατέλειψε ακόμη και ως Επίσκοπος. Και όπως εύστοχα αναφέρει ο ιστορικός Σωκράτης: “Διὰ δὲ ἄτυφίαν πολλήν, ἐχόμενος τῆς ἐπισκοπῆς, ἐποίμαινε καὶ τὰ πρόβατα” (Εκκλησιαστική ιστορία Ι, PG 67, 12). Από ταπείνωση και έλλειψη εγωισμού, ενώ ήταν Επίσκοπος, εποίμανε και τα πρόβατα. Έτσι, με τον τρόπο, αυτό ήταν ποιμένας και λογικών και αλόγων προβάτων.

Ως προς τη μόρφωση, δεν ήταν κάτοχος υψηλού επιπέδου σπουδών, αλλά ούτε και άμοιρος παιδείας, όπως τον άγιο Νεόφυτο, ο οποίος ήταν αναλφάβητος μέχρι τα δεκαοχτώ του χρόνια. Ο Σπυρίδων ήταν γνωστός για την αγιότητά του, οπότε, μετά τον θάνατο της συζύγου του, κλήθηκε να καταλάβει τον επισκοπικό θρόνο της γενέτειράς του Τριμυθούντος (Τρεμετουσιάς) το 325 μ.Χ.

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες Συναξαρίων, κυρίως λατινικών, ο άγιος Σπυρίδωνας ήταν ομολογητής, κατά τον διωγμό του Μαξίμου (308-313 μ.Χ.). Κατά μία μαρτυρία, ενώ ήταν Επίσκοπος, συνελήφθη και εξορίστηκε, ενώ τύφλωσαν το δεξιό του μάτι. Η ασφαλέστερη, όμως, μαρτυρία είναι αυτή, η οποία υποστηρίζει, ότι ο άγιος Σπυρίδωνας, ενώμόναζε με τη σύζυγο και την κόρη του, σε κάποια Μονή του Καρμήλου όρους, στην Παλαιστίνη, κλήθηκε να αναλάβει τον θρόνο της Επισκοπής Τριμυθούντος. Παρόλο που το όνομα του Σπυρίδωνα δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των Πατέρων της Α΄ εν Νίκαια Οικουμενικής Συνόδου, είναι γνωστό στην ιστορία, ότι συμμετείχε σε αυτή και μάλιστα έκανε το γνωστό θαύμα με το κεραμίδι, όπου

έδειξε το τριαδολογικό δόγμα. Σφίγγοντας το κεραμίδι, πάνω ανέβηκε φωτιά, κάτω πήγε το νερό και στα χέρια του έμεινε το χώμα. Έτσι απεδείχθη με παραστατικό τρόπο το δόγμα της Αγίας Τριάδος. Κατά τη μαρτυρία του ιστορικού Σωκράτη: “Διέπρεπον δέ έν τοῖς Ἐπισκόποις Παφνούτιός τε ὁ ἐκ τῆς ἁνῶ Θηβαΐδος, καὶ Σπυρίδων ὁ ἐκ Κύπρου” (Εκκλησιαστική ιστορία Ι, ΡG 67, 8).

Κατά τη μαρτυρία του μεγάλου Αθανασίου (Απολογητικός κατά Αρειανών ΡG 25, 340), ο άγιος Σπυρίδωνας ήταν μεταξύ των Ορθοδόξων Πατέρων, οι οποίοι υπέγραψαν τις αποφάσεις της εν Σαρδική Συνόδου (342- 343 μ.Χ.). Την Κύπρο εκπροσωπούσαν δώδεκα Επίσκοποι και ανάμεσα σε αυτούς στη δέκατη θέση αναφέρεται ο άγιος Σπυρίδωνας.

Ενδιαφέρουσα είναι και η μαρτυρία του Συμεών Μεταφραστή, σύμφωνα με την οποία ο άγιος Σπυρίδωνας πήγε στην Αντιόχεια, που θεράπευσε τον παρεπιδημούντα εκεί βασιλέα Κωνστάντιο με την επίθεση της χειρός του.

Εκοιμήθη στην Κύπρο γύρω στο 348 μ.Χ. Ο άγιος Σπυρίδωνας έχει την επωνυμία “θαυματουργός”, λόγω του πλήθους των θαυμάτων, τα οποία αδιαλείπτως πραγματοποιεί. Η φήμη του ως θαυματουργού υπήρχε από τον καιρό που ζούσε και, όπως αναφέρει ο ιστορικός Σωκράτης, “πολλά μὲν τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα”. Περισσότερα για τα θαύματα του αγίου Σπυρίδωνα περιλαμβάνονται στην Ασματική Ακολουθία του Αγίου, την οποία εξέδωσε ο Μητροπολίτης Μεθόδιος το 1951.

Η ιστορία του ιερού λειψάνου του αγίου Σπυρίδωνα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι, αντί στην ιδιαίτερή του πατρίδα, φυλάσσεται στην Κέρκυρα. Ο άγιος Σπυρίδωνας απέθανε και ετάφη στην πατρίδα του, όπου ήταν και Επίσκοπος. Το λείψανό του περί τα τέλη του 7ου αι. μ.Χ. μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη είτε λόγω επιδρομής βαρβάρων εναντίον της Κύπρου είτε και, προφανώς, στο πλαίσιο της μετακίνησης μεγάλου μέρους του πληθυσμού του νησιού επί Ιουστινιανού Β΄. Κατά τις μαρτυρίες των Ρώσων περιηγητών Στεφάνου και Ζωσιμά, τον 14ο και 15ο αι. είδαν το ιερό λείψανό του στην Κωνσταντινούπολη, στον ναό των Αγίων Αποστόλων. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, το 1453, ο εφημέριος του ναού Γρηγόριος Πολύευκτος παρέλαβε το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα και της Αυγούστας Θεοδώρας, της συζύγου του αυτοκράτορα Θεοφίλου, γνωστής για την αναστήλωση των αγίων εικόνων (843 μ.Χ.), και μέσα σε δύο σάκους μετέφερε τα δύο λείψανα με ζώο, μέσω Θράκης και Μακεδονίας, στην Παραμυθία της Ηπείρου. Μετά από δύο χρόνια, το 1456, μεταφέρθηκε και εγκαταστάθηκε το λείψανο του αγίου Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα, που φυλάσσεται μέχρι σήμερα.

Κατά τον αείμνηστο φίλτατό μου πατέρα Γεώργιο Μεταλληνό, με τον οποίο συνυπήρξαμε Κοσμήτορες, αυτός της Θεολογικής Σχολής Αθηνών και ο ομιλών της Θεσσαλονίκης, στο άρθρο του “Σπυρίδων. Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία”, τόμος 11, Αθήνα 1967, σσ. 395-396, από όπου λήφθηκαν στοιχεία και για την παρούσα εισήγηση, γίνεται η εύστοχη αναφορά: “Δεν ελησμονήθη όμως και υπό των συμπατριωτών του. Δύο τοποθεσίες της Κύπρου φέρουν το όνομά του, η δε μονή του εν Τριμυθούντι συγκεντροί πλήθος προσκυνητών κατ’ έτος”.

Αξίζει να αναφερθούμε εδώ και σε δύο επιγράμματα, τα οποία μιλούν για τον άγιο Σπυρίδωνα. Το πρώτο αναφέρεται στην πραγματική θαυματουργία του Αγίου, η οποία ξεκίνησε, ενώ ακόμη ήταν στη ζωή και ασφαλώς μετά θάνατον, γι’ αυτό και η προσωνυμία “θαυματουργός”. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και ένα δεύτερο επίγραμμα, το οποίο αναφέρει ότι η Κύπρος ανέθρεψε τον θαυματουργό άγιο Σπυρίδωνα, αλλά η Κέρκυρα κατέχει το σώμα του. Όταν ήταν ζωντανός, ευχαριστείτο και τον απολάμβανε η νήσος Κύπρος, αλλά και η Κέρκυρα ευχαριστείται, που κατέχει το ιερό σκήνωμά του: “Κύπρος σε, Σπυρίδων ιερώτατε, θρέψατο πρώην, αλλά γε Κέρκυρα Σώμα Τεόν κατέχει. Ζώντα σε κείνη δερκομένη σφόδρα τέρπετο πάσα, αύτη, καν θνητόν, πλην κατατέπεθ’ όλη” (Ιερεύς Χριστόδουλος Βούλγαρης).

2. Προσωπικότητα και πνευματικά χαρίσματα του αγίου Σπυρίδωνα

Ο άγιος Σπυρίδωνας διέθετε ταπεινωση, πραότητα και αγιότητα, από τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες του βιογράφου του Θεοδώρου Επισκόπου Πάφου: “Βίος του εν αγίοις ημών και θαυματουργού Σπυρίδωνος Επισκόπου γενομένου πόλεως Τριμυθούντων”, Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Τριμυθούντος, Ιδάλιον 2021, δεύτερη αναθεωρημένη, ήταν κύπριος την καταγωγή και, ακολουθώντας τον βίο του Πατριάρχη Ιακώβ, έγινε βοσκός προβάτων. Ήταν έγγαμος με παιδιά, τουλάχιστον είχε μία κόρη, και ήταν φιλόανθρωπος και φιλόξενος. Ακολουθούσε τον λόγο του Ιώβ, που τόνιζε ότι «το σπίτι μου ανοίχτηκε για τον κάθε άνθρωπο» (Ιωβ 31, 32). Έδινε τροφή στους ανθρώπους από την εργασία του. Ως προς τη φιλοξενία, μιμείτο τον Πατριάρχη Αβραάμ και είχε κατά νου την Παύλεια διδασκαλία, που τόνιζε ότι με τη φιλοξενία κάποιοι, χωρίς να το γνωρίζουν, έφτασαν στο σημείο να φιλοξενούν αγγέλους (Έβρ. 13, 2). Για αυτό ο άγιος Σπυρίδωνας ήταν ο άνθρωπος της αγάπης και της θυσίας για τον συνάνθρωπό του.

Καταπολέμησε όλα τα καταστροφικά ανθρώπινα πάθη, με αποτέλεσμα να κατανικήσει τη λαιμαργία, με έντονη εγκράτεια, ξεπέρασε την πορνεία, με την

αδιάλειπτη προσευχή και την ψαλμωδία. Τη φιλαργυρία, την καταπολέμησε με την αυτάρκεια, και την επιθυμία των θησαυρών του πλησίον, την αντιμετώπισε με τη δύναμη του Χριστού, αναφέρει ο βιογράφος του Θεόδωρος Επίσκοπος Πάφου (σ. 21). Κατά τον ίδιο βιογράφο του, τις λύπες, που είναι χαρακτηριστικά στοιχεία της σύγχρονης ζωής μας, με την επικράτηση της κατάθλιψης, τις καταπτώσεις ή τις απελπισίες, τις αντιμετώπιζε με την ελπίδα της αιώνιας ζωής. Όσον αφορά τον εγωισμό, την υπερηφάνεια και την κενοδοξία, αναφέρει ο βιογράφος του Θεόδωρος, την αντιμετώπιζε με την ανεπιτήδευτη πραότητα και ταπεινοφροσύνη (σ. 23). Συνεπώς, όλα τα πάθη τα απομάκρυνε από το σώμα και την ψυχή του, με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος και με αυτόν τον τρόπο αναδείχθηκε σε ναό της αγίας και ομοουσίου Τριάδος.

Έχοντας αυτά τα δεδομένα, ήταν φυσικό να τελεί θαύματα με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος και να θεραπεύει κάθε αδυναμία από τις ψυχές και τα σώματα των ανθρώπων. Με αυτόν τον τρόπο ο άγιος Σπυρίδωνας ανεδείχθη θαυματουργός και η ενάρετη ζωή του έγινε γνωστή όχι μόνο σε ολόκληρη την Κύπρο, αλλά και στην Οικουμενική Ορθοδοξία.

Με αυτά τα δωρήματα, ως πνευματικά κατορθώματα του αγίου Σπυρίδωνα του θαυματουργού, ο Θεός τον ανέδειξε Επίσκοπο της Αγίας Εκκλησίας της πόλης Τριμυθούντος, και απέβηκε μεγάλος ποιμένας της λογικής ποιμένης του Ιησού Χριστού, κατά τα χρόνια του Μεγάλου Κωνσταντίνου (σ. 25).

Με την ανάδειξη του αγίου Σπυρίδωνα στη θέση του Επισκόπου Τριμυθούντος, παρουσιάστηκε μεγάλη ανομβρία, κατά τον βιογράφο του Θεόδωρο, και εξαιτίας της αναμενόταν να προκύψει πείνα στην Κύπρο. Η ιστορική βάση των γεγονότων είναι αδιαμφισβήτητη, όπως και η παρέμβαση του αγίου Σπυρίδωνα στο έλεος του Θεού. Ζήτησε, τότε, ο Άγιος από τον πλάστη των όλων και δεσπότη, να μην παραβλέψει την ανθρωπότητα και να στείλει βροχές, ώστε να καρποφορήσουν τα γεννήματα της γης. Και έγινε το θαύμα: “Με νεύμα και εντολή του Χριστού, ο ουρανός γέμισε νέφη και έπεσε πολλή βροχή, τόσο πολύ, που για ημέρες έπεφτε το νερό στη γη και, με τη συμπλήρωση της προσευχής, σταμάτησε τη βροχόπτωση, πιστοποιώντας με όλα αυτά τη χάρη, που είχε ο δούλος του (Σπυρίδωνας)” (σ. 27).

Ο βιογράφος του αναφέρει και διάφορα περιστατικά, που συνέβησαν την εποχή του αγίου Σπυρίδωνα, όπως πείνα και δοκιμασίες, όπου ο ίδιος παρενέβαινε πατρικά, στοργικά προς τους ανθρώπους και μεσιτικά προς τον Θεό, προκειμένου να αντιμετωπίζονται οι δοκιμασίες του ποιμνίου του (σσ. 27-33). Το ίδιο έκανε και στη λύση προσωπικών διαφορών των ανθρώπων του λαού του, με δίκαιο και ειρηνικό τρόπο, και πάντοτε, σύμφωνα με τις αρχές του Ευαγγελίου και την αγάπη του δίκαιου κριτή Θεού (σσ. 33-41).

Ο βιογράφος του Θεόδωρος, αναφέρει ότι τον καιρό του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Α΄, πραγματοποιήθηκε η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας (325 μ.Χ.), όταν ήταν Ύπατοι ο Παυλίνος και ο Ιουλιανός, οπότε και παρουσιάστηκαν τα σχετικά με τον αιρετικό Άρειο. Σε αυτή τη Σύνοδο έλαβαν μέρος 318 Πατέρες, με τον βασιλιά Κωνσταντίνο τον Α΄. Τότε ο θεομάχος Άρειος υποστήριξε, πως το ένα από τα πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, ο Ιησούς Χριστός, ο Υιός του Θεού, είναι υποδεέστερος από τον Θεό Πατέρα, και συνεπώς δεν είναι συνάναρχός του και Θεός, αλλά κτιστός. Την ίδια άποψη υποστήριξε ο Επίσκοπος Ευσέβιος Νικομηδείας, ο Θέογνης της Νίκαιας και ο Μάρις της Χαλκηδόνας. Την αιρετική αυτή άποψη αντέκρουσαν ο Αλέξανδρος Αλεξανδρείας και ο πρεσβύτερος Αλέξανδρος, ο οποίος ήρθε στη Νίκαια, εκπροσωπώντας τον Μητροφάνη Αρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως. Σημαντική, ωστόσο, ήταν η επιχειρηματολογία του τότε διακόνου και μετέπειτα Πατριάρχη Αλεξανδρείας Μ. Αθανάσιου. Σε αυτή την Οικουμενική Σύνοδο συμμετείχε και ο θεοφόρος Σπυρίδωνας από την Κύπρο. Υποστηρικτής του Αρείου ήταν και κάποιος φιλόσοφος, ο οποίος με τη ρητορεία του εντυπωσίαζε τα πλήθη. Ο άγιος Σπυρίδωνας ζήτησε να απαντήσει στο φιλόσοφο, πλην όμως οι άλλοι φοβήθηκαν να παρέμβει ο Άγιος της Κύπρου, γιατί ήταν ολιγογράμματος και μήπως δεν μπορέσει να απαντήσει καταλυτικά. Ωστόσο, ο Άγιος τόλμησε και αφού αναφέρθηκε στην αρχή στη δημιουργία του κόσμου από τον Θεό, τον Λόγο και το Άγιο Πνεύμα, και ότι ο Λόγος είναι ο Υιός του Θεού, ο φιλόσοφος άλλαξε άποψη και μεταστράφηκε στην Ορθόδοξη διδασκαλία και πίστη, η οποία εκφράστηκε από τον άγιο Σπυρίδωνα (σσ. 44-45).

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο διάλογος του αγίου Σπυρίδωνα με τον φιλόσοφο της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια, όπως καταγράφεται από τον βιογράφο του Θεόδωρο Πάφου: “Στο όνομα του Ιησού Χριστού, φιλόσοφε, άκουσε τα αληθινά δόγματα”. Και εκείνος του λέει: “Αν τα πεις, ακούω”. Και ο Άγιος λέει: “Ένας είναι ο Θεός, αυτός που δημιούργησε τον ουρανό και τη γη και που έφτιαξε τον άνθρωπο από χώμα. Αυτός, με τον Λόγο και το Άγιο Πνεύμα του, έστησε τα αόρατα μαζί με τα ορατά. Αυτό τον Λόγο, αναγνωρίζοντας εμείς ως τον Υιό του

Θεού τον λατρεύουμε, πιστεύοντας ότι για τη δική μας σωτηρία γεννήθηκε από την Παρθένο και με τον σταυρό και το θάνατό του, μας απελευθέρωσε από την αιώνια καταδίκη, και με την ανάστασή του μας δώρισε ζωή αιώνια. Για τον οποίο και προσδοκούμε, πως όταν θα έρθει τη δεύτερη φορά, θα είναι κριτής για όλα όσα πράξαμε. Το πιστεύεις αυτό φιλόσοφε;”. Ο φιλόσοφος πείσθηκε από τον αποκαλυπτικό λόγο του αγίου Σπυρίδωνα, ο οποίος ανακεφαλαίωσε όλη την Ορθόδοξη διδασκαλία.

Με όλα τα παραπάνω, που αναφέραμε, φαίνεται ότι ο άγιος Σπυρίδωνας είναι σημαντικός Άγιος της Κύπρου και της Οικουμενικής Ορθοδοξίας. Πήρε την προσωνυμία «θαυματουργός» από το πλήθος των θαυμάτων, που πραγματοποίησε στα φυσικά φαινόμενα, για να τραφούν οι άνθρωποι, και να θεραπευτούν από σωματικές και ψυχικές ασθένειες. Τα θαύματα, που επιτελούσε ο άγιος Σπυρίδωνας, δεν γίνονταν από δική του προσωπική δύναμη, αλλά διέθετε την παρρησία ενώπιον του Θεού, ώστε να επιτελούνται θαύματα, με προϋπόθεση πάντοτε την πίστη των ανθρώπων και την αφιέρωσή τους στον Θεό.

Το λείψανο του αγίου Σπυρίδωνα φυλάσσεται σε ειδική λάρνακα στην Κέρκυρα, ωστόσο ποτέ δεν αμφισβητήθηκε η κυπριακή καταγωγή του, όπως και το γεγονός, ότι ήταν Επίσκοπος Τριμυθούντος. Παρά την περιορισμένη, κατά κόσμο παιδεία του, είχε αξιωθεί της κατά Θεό παιδείας, ώστε να αναδειχθεί πατέρας της Εκκλησίας και η θαυματουργική δύναμή του να αποβαίνει διαχρονική.